

Fővárosi Ítéltábla

20.Gf.40.369/2021/12-II.

A Fővárosi Ítéltábla a Czingula Ügyvédi Iroda (cím4, ügyintéző: dr. Czingula Katalin ügyvéd) által képviselt Felperes1 (Cím2) felperesnek a Szabó Ügyvédi Iroda (cím7, ügyintéző: dr. Szabó Tamás ügyvéd) által képviselt alperes1 (cím1) I. rendű és az alperes2 (cím1) II. rendű alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 2021. szeptember 28-án kelt 5.G.40.199/2020/43. számú ítélete ellen a felperes 47. és a II. rendű alperes 44. sorszámon benyújtott fellebbezése folytán indult másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

rész- és közbenső ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének az alpereseket a törzskönyv kiadására kötelező rendelkezését helybenhagyja;

a vételi jog, az elidegenítési és terhelési tilalom törlésére vonatkozó rendelkezését hatályon kívüli helyezi;

ezt meghaladóan – a perköltségre is kiterjedően – megváltoztatja és megállapítja, hogy a felperes és az I. rendű alperes által szerződésszám számon megkötött kölcsönszerződés érvénytelen.

Kötelezi az alpereseket, hogy 15 (tizenöt) napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 30.000 (harmincezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjból álló elsőfokú perköltséget, valamint az államnak külön felhívásra 36.000 (harminchatezer) forint le nem rótt kereseti illetéket.

Kötelezi a II. rendű alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a felperesnek 15.000 (tizenötezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget.

Ezt meghaladóan a másodfokú eljárásban a felperesnek 30.000 (harmincezer) forint + áfa, a II. rendű alperesnek 10.000 (tízezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjból álló költsége, valamint 340.648 (háromszáznegyvenezer-hatszáznegyvennyolc) forint le nem rótt fellebbezési illeték merült fel.

A rész- és közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] A felperes megváltoztatott keresetében annak a megállapítását kérte, hogy nem jött létre közte és az I. rendű alperes között a 2006. novemberi keltezéssel ellátott deviza alapú kölcsönszerződés. Az okiratot ugyanis nem írta alá, de a hitelező képviselőjében is – ismeretlen személyazonosságú – álképviselő járt el. Másodlagosan a szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: r.Hpt. 213.) § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontja alapján. A szerződés érvénytelenségének okaként a kockázatfeltárás nem megfelelő voltára és ebből fakadóan az árfolyamkockázatot az adósra telepítő feltételek tisztességtelenségére is hivatkozott a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: r.Ptk.) 209. § (1) bekezdése és 239. § (2) bekezdése alapján. Kifejtette, hogy nem kapott az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) ítéleteiben meghatározott követelményeknek megfelelő tájékoztatást az árfolyamkockázatról. Állította, hogy a Gépjárművásárlási célú kölcsönszerződés és opciós szerződés általános feltételei (a továbbiakban: KÁSZF) I.15. és I.26. pontjának tisztességtelensége is a szerződés érvénytelenségét eredményezi. Elsődleges és másodlagos keresete jogkövetkezményeként is 4.258.106 forint, ennek alaptalansága esetében 2.469.159 forint, harmadlagosan pedig 1.891.738 forint megfizetésére kérte kötelezni az I. rendű alperest eredeti állapot helyreállítása címén, illetve a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítása folytán. Kérte az alperesek kötelezését a kölcsönügylettel finanszírozott gépjármű törzskönyvének kiadására, mivel az a már megszűnt vételi jog, illetve elidegenítési és terhelési tilalom biztosítására szolgált.

[2] Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Állításuk szerint a szerződés létrejött, és egyik hivatkozott érvénytelenségi ok sem áll fenn. A kockázatfeltáró nyilatkozat és a szerződés szövege megfelel az EUB ítéleteiben meghatározott követelményeknek, a törzskönyv birtoklására vonatkozó hitelezői jogosultság pedig önálló biztosíték, ami mindaddig fennáll, amíg az adós a teljes tartozását vissza nem fizeti. Vitatták a kereset összecszerűségét is.

[3] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alpereseket, hogy 15 napon belül bocsássák a felperes birtokába a alvázszám1 alvázszámú Opel Astra Essentia 1.4 típusú személygépjármű törzskönyvét, valamint töröltessék a bejegyzett vételi jogot, továbbá elidegenítési és terhelési tilalmat a törzskönyvből, a forgalmi engedélyből és a hatósági

nyilvántartásból. Ezt meghaladóan elutasította a keresetet. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesek részére együttes jogosultsággal 195.000 forint perköltséget, valamint az államnak külön felhívásra 222.696 forint le nem rótt eljárási illetéket és a Budapest Környéki Törvényszék Gazdasági Hivatalának felhívására 4.790 forint megelőlegezett tanúdíjat.

[4] Tényként állapította meg, hogy a felperes hitelkérelem benyújtását követően, 2006. november 23-án kölcsönszerződést kötött az I. rendű alperessel egy gépjármű megvételének finanszírozására. A szerződés szerint a gépjármű bruttó vételára 4.124.000, míg a saját rész 412.400 forint. A finanszírozás pénzneme svájci frank, a kölcsön változó kamatozású, induló kamata 10,46%, a teljes hiteldíj mutató 10,97%. A törlesztőrészek száma 120, összege 49.991 forint.

[5] A szerződés mellékletét képezte a KÁSZF, amelynek V.4. pontja szerint az adós kijelenti, hogy ismeri és elfogadja a törlesztőrészlet kalkulációnál alkalmazott HUF és a finanszírozás szerződésben rögzített más devizanemének árfolyamát, tisztában van az esetleges jövőbeni árfolyamváltozásnak a fizetendő törlesztőrészek nagyságára gyakorolt hatásával, viseli az ebből adódó esetleges kockázatokat, beleértve az esetleges árfolyamvesztést is, és ezen változásokat figyelembe véve képes a törlesztőrészek futamidő alatti pontos törlesztésére. A fentiek tekintetében a hitelezővel szemben sem most, sem a jövőben semmiféle igény támasztására nem jogosult.

[6] A VIII.1. pont kimondja, hogy az adós a KÁSZF-től külön megszövegezett opciós szerződéssel vételi jogot biztosít a hitelezőnek a kölcsönszerződésben meghatározott futamidő lejártát követő 12. hónap végéig, de legfeljebb 5 évig a gépjárműre. Kötelezettséget vállal arra, hogy amennyiben a kölcsön futamideje hosszabb mint 4 év, akkor a hitelező első írásbeli felhívására a hitelezőnél megjelenik, és változatlan tartalommal újabb opciós szerződést köt, melynek hatálya a kölcsönszerződés hatályának megszűnését követő 1 évig tart.

[7] A felperes a szerződéskötés napján aláírta a Tájékoztató a cég2. által nyújtott gépjárművásárlási célú, deviza alapú kölcsönök árfolyam- és kamatkockázatáról, valamint a teljes hiteldíj mutatóról elnevezésű okiratot, ami az alábbiakat tartalmazza:

[8] „Deviza alapú kölcsönök árfolyam- és kamatkockázata:

[9] Deviza alapú kölcsönök esetén a kölcsön összege, valamint a törlesztőrészek, a kezelési költség és a rendelkezésre tartási jutalék nem magyar forintban, hanem valamely más devizanemben (svájci frankban, vagy euróban) kerülnek nyilvántartásra a kölcsönszerződés vonatkozásában (a kölcsönszerződésben ebben az esetben a Finanszírozás devizaneménél nem magyar forint kerül megjelölésre, míg a Fizetés pénzneme magyar forint), ugyanakkor a devizában fennálló tartozás törlesztéséről az ügyfélnek forintban kell

gondoskodnia. A deviza alapú kölcsönöknél a havi törlesztőrészek és egyéb tartozások nagysága – az ügyfélre nézve kedvezően, vagy kedvezőtlenül – módosulhatnak a kamat- és árfolyamváltozás következményeként. A devizában meghatározott tartozás forintban kifejezett összegét az aktuális forint/deviza átváltási árfolyam mértéke (egy devizaegységért fizetendő forint mennyisége) határozza meg. A deviza alapú kölcsön folyósítása forintban történik oly módon, hogy a kölcsön forintban kifejezett összege a folyósítást megelőzően átszámításra kerül a kölcsönszerződésben meghatározott devizanemben a folyósítási napjára érvényes cég2. által jegyzett devizavételi árfolyamon. A kölcsön deviza összege annál alacsonyabb lesz, minél több forintot ér egy devizaegység a fenti napon. A kölcsön visszafizetésénél a havonta esedékes törlesztőrészlet összege mindig megegyezik az esedékesség napjára érvényes, cég2. által jegyzett deviza eladási árfolyam alapján kalkulált forintértékkel. Ha a forint erősödik a devizához képest (vagyis egy devizaegység a korábbinál kevesebb forintot ér), a fizetendő törlesztőrészlet forintösszege csökken, ha a forint gyengül a devizához képest (vagyis egy devizaegység a korábbinál több forintot ér), a fizetendő törlesztőrészlet forintösszege növekszik. Az átváltási árfolyam a devizapiaci körülmények változása miatt folyamatosan és előre nem kiszámíthatóan módosul, mellyel összhangban a devizában fennálló tartozás forintban kifejezett értéke, így a fizetendő törlesztőrészek nagysága is növekszik vagy csökken, így az árfolyamváltozás kockázatot (árfolyamkockázat) jelent. Az árfolyamkockázatot az ügyfél viseli. A kölcsönszerződés futamideje alatt a forint és deviza kamatok is változhatnak.”

[10] A felek opciós szerződést is aláírtak, amelynek értelmében az adós vételi jogot biztosított a hitelezőnek a tulajdonában álló gépjárműre. A vételi jogot, illetve annak gyakorlását a felek a kölcsönszerződésben meghatározott futamidő lejártát követő 12. hónap végéig, legfeljebb azonban 5 évig kötötték ki. A 3. pont szerint az adós feltétel nélkül és visszavonhatatlanul hozzájárult ahhoz, hogy a gépjármű forgalmi engedélyébe, a közúti közlekedési nyilvántartásba a hitelező elidegenítési és terhelési tilalmat jegyeztessen be, ami a hitelező vételi jogának biztosítására, annak hatálya alatt, illetve mindaddig fennáll, amíg az adós meg nem fizette a hitelező felé a teljes tartozását.

[11] Az I. rendű alperes a kölcsönt 2006. december 1-jén folyósította, a felperes a gépkocsit 2006. december 9-én átvette.

[12] A felek között a 2014. évi XL. törvény szerinti elszámolás megtörtént, majd az I. rendű alperes a szerződést az adós fizetési kötelezettségének nem teljesítése miatt felmondta, a követelést pedig a II. rendű alperesre engedményezte.

[13] Ítéletének jogi indokolásában az elsőfokú bíróság először a szerződés létrejöttét vizsgálta. Mivel a felperes elismerte, hogy az I. rendű alperes által csatolt okiraton az ő aláírása szerepel, annak tartalma pedig megegyezett a keresetlevél mellékleteként benyújtott példánnyal, nem volt kétséges, hogy a felperes maga írta alá legalább a szerződés egy példányát, így a szerződés létrejött. Nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy az I. rendű alperes utólag már nem tudja bejelenteni a szerződéskötéskor a képviselőjében eljáró személyt, hiszen a cég1-t megbízta kölcsönszerződések megkötésével, utóbbit pedig a

munkavállalói képviselték. A Kúria több határozatban is kifejtette, hogy ha a képviselt az álképviselő eljárását utólagosan jóváhagyta, úgy kell tekinteni, mintha az álképviselő szabályszerű meghatalmazással járt volna el. Az EUB C-312/14. számú ítéletében írtakra figyelemmel egyértelmű az is, hogy nem befektetési ügyletről van szó, a felek szándéka kölcsönszerződés megkötésére irányult.

[14] Az árfolyamkockázati tájékoztatóval, illetve a KÁSZF V.4.2. pontjával kapcsolatban a 2/2014. Polgári jogegységi határozat alapján azt vizsgálta, hogy a tájékoztatásból egyértelműen kitűnik-e az, hogy az árfolyamkockázat hatására a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül megemelkedhet; az árfolyamváltozás iránya és mértéke előre nem állapítható meg, annak nincs felső határa; az árfolyamváltozás valós, vagyis a hitel futamideje alatt bekövetkezhet. Megállapította, hogy ezeknek a követelményeknek a perbeli tájékoztatás megfelel.

[15] A felperes nyilatkozata és a tanúvallomások alapján nem volt megállapítható az írásbeli kockázatfeltáró nyilatkozattól eltérő tartalmú tájékoztatás, kizárólag az okirat tartalma volt figyelembe vehető. Abból pedig kitűnik, hogy a kölcsönszerződésben megjelölt deviza árfolyama napról napra változik, ezért az esedékesség napján megfizetendő törlesztőrészlet forintösszege előre nem megállapítható, továbbá ha a forint erősödik a devizához képest, a fizetendő törlesztőrészlet forintösszege csökken, ha a forint gyengül a devizához képest, a fizetendő törlesztőrészlet forintösszege növekszik. Mindebből kizárólag arra lehet következtetni, hogy az árfolyamkockázat hatására a törlesztőrészlet emelkedhet, annak esetleges korlátjára pedig nem utal a tájékoztató, sőt kifejezetten azt tartalmazza, hogy az árfolyamkockázatot teljes egészében az ügyfél viseli. A szövegből világos az is, hogy a változás iránya és mértéke nem állapítható meg.

[16] Megítélése szerint a tájékoztatás így megfelel az EUB C-51/17. számú ítéletében meghatározott követelményeknek is, az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó ez alapján tisztában kellett, hogy legyen azzal, hogy a forint leértékelődhet, ami a törlesztőrészletek és a tőketartozás emelkedését eredményezi, így az ügyletben rejlő kockázatot fel tudta mérni. Gazdasági törvényszerűségekről, pénzügyi összefüggésekről nem kellett a fogyasztót tájékoztatni. Az EUB egyéb (C-483/16., C-118/17., C-227/18.) határozatai sem engednek más következtetésre jutni, ezért nem minősül tisztességtelennek sem a kockázatfeltáró nyilatkozat, sem a KÁSZF V.4.2. pontja.

[17] Megállapította, hogy az r.Hpt. 213. § (1) bekezdés felperes által megjelölt egyik pontja alapján sem érvénytelen a szerződés, és alaptalan a KÁSZF I.15. és I.26. pontja tisztességtelensége iránti kereset is.

[18] A törzskönyv kiadása kapcsán abból indult ki, hogy nincs elvi akadály annak, hogy a szerződő felek önálló biztosítékként kössék ki a törzskönyv hitelező általi

birtoklásának jogát, de a perbeli esetben nem ilyen tartalmú megállapodás jött létre. Az opciós szerződés 3. pontja szerint ugyanis a felek nem közvetlenül a kölcsönszerződés, hanem a vételi jog biztosítására kötötték ki az elidegenítési és terhelési tilalmat. Erre, valamint a KÁSZF VIII.2. pontjára figyelemmel a hitelező a vételi jog és az azt biztosító elidegenítési és terhelési tilalom jogosultjaként került a törzskönyv birtokába. Így a törzskönyv birtoklására vonatkozó jog járulékos jellegű, és a vételi jog megszűnésével maga is megszűnt. A KÁSZF IX.1. pontja csupán azt az alperesi kötelezettséget fogalmazza meg, hogy a kölcsöntartozás teljesítése esetén ki kell adnia a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatokat, nem jogosítja azonban arra, hogy a törzskönyvet a vételi jog, valamint az elidegenítési és terhelési tilalom megszűnése esetén is visszatarthassa. Ezért az alpereseknek nincsen jogcíme a törzskönyv birtoklására, hiszen a vételi jog 2013. november 23-án megszűnt.

[19] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes és a II. rendű alperes is fellebbezést terjesztett elő. A felperes az ítélet megváltoztatását és a keresetnek helyt adó határozat meghozatalát kérte azzal, hogy fellebbezése kizárólag a szerződés létre nem jötte és az árfolyamkockázatot a fogyasztóra terhelő feltételek tisztességtelensége körében támadja az elsőfokú bíróság ítéletét. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság csak formálisan tett eleget indokolási kötelezettségének, és a bizonyítékok értékelése sem felel meg az r.Pp. 206. § (1) bekezdésének.

[20] A szerződés létre nem jötte körében állította, hogy a felperes nem írta alá a kölcsönszerződést, és az elsőfokú eljárásban kifejtettekre utalva hivatkozott arra, hogy a nem ismert kilétű álképviselő eljárásának utólagos jóváhagyása nem lehetséges az r.Ptk. 221.§ (1) bekezdése, 222. §-a, illetve 223. § (1) bekezdése alapján. Az elsőfokú bíróság ennek kapcsán teljesen más tényállású ügyekben született eseti döntésekre hivatkozott.

[21] Az elsőfokú bíróság a kockázatfeltáró nyilatkozatból is téves következtetéseket vont le. Abból, hogy az árfolyam napról napra változik, pusztán arra lehet következtetni, hogy a törlesztőrészek is változnak, azonban annak összes következményére, például a tőketartozás növekedésére nem figyelmeztet. Nem várható el az átlagos fogyasztótól, hogy a kockázat korlátlanúságára következtessen abból, hogy a hitelező nem utalt a kockázat korlátozott mivoltára. A Fővárosi Ítéltábla egy eseti döntése szerint az átlagos fogyasztó nem kételkedik a tájékoztatás szavahihetőségében, hanem jóhiszeműen bízik abban. Nem köteles további kutakodást folytatni annak érdekében, hogy a hozzá eljuttatott üzenet a valóságnak megfelelő.

[22] A feltétel akkor is érvénytelen, ha a tájékoztatás megfelelő tartalmú lenne, mert azt a hitelező nem a C-51/17. számú ítélet szerinti kellő időben nyújtotta. A felperes ugyanis a szerződés megkötésével egyidejűleg írta alá a kockázatfeltáró nyilatkozatot, ezt megelőzően pedig nem volt deviza alapú kölcsöne. Az EUB C-776/19. számú ítéletének az 5. számú kérdésre adott válaszából önmagában következik a kockázatfeltárást tartalmazó perbeli feltételek érvénytelensége.

[23] Az elsőfokú bíróság ítéletének érdemi helybenhagyása esetére kérte a felperes az alperesek perköltségének leszállítását 100.000 forintra.

[24] A II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Hangsúlyozta, hogy a felperes a kölcsönszerződést aláírta, ha pedig nevében álképviselő is járt volna el, eljárását jóváhagyta a törlesztés megkezdésével.

[25] A kockázatteltérás is megfelelő volt. A tájékoztató kifejezetten jelentős kockázatokra hívta fel a felperes figyelmét. Részletezi azt is, hogy mit jelent az árfolyam- és a kamatkockázat, és rögzíti, hogy azt az adós viseli. Az árfolyamkockázat viselésének mértékével csak akkor kellett volna foglalkoznia a tájékoztatásnak, ha az nem korlátlan. A szövegből azonban egyértelműen kitűnik, hogy a kockázatot teljes mértékben az adós viseli. A tájékoztató elmagyarázta az árfolyamkockázat működésének gazdasági mechanizmusát, felhívta a figyelmet arra, hogy a devizapiaci körülmények változása miatt folyamatosan és előre nem kiszámíthatóan módosul az árfolyam, továbbá arra is, hogy a kockázat jelentős, így megfelel az EUB valamennyi irányadó határozatának. Az okiratokon túlmenően tanú2 tanúvallomása is a megfelelő tájékoztatást támasztja alá. A felperesnek kellő idő állt rendelkezésére a szerződés megismerésére, megértésére, kérdések feltételére.

[26] A II. rendű alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a kereset teljes elutasítását kérte. Állította, hogy az elsőfokú bíróság a törzskönyv birtoklására vonatkozó joggal kapcsolatban iratellenes megállapításokat tett és téves következtetéseket vont le a szerződésből. A KÁSZF VIII. pontja felsorolja a kölcsön biztosítékait, melyek nem csak a vételi jogot jelentik. A VIII.2. pontban sem szerepel, hogy az elidegenítési és terhelési tilalmat a felek a vételi jog biztosítására kötnék ki, ellenben világosan rögzíti a feltétel, hogy a korlátozás mindaddig fennáll, amíg az adós a teljes tartozását meg nem fizeti. Az r.Ptk. diszpozitív rendelkezései alapján nem volt akadály a törvényben nem nevesített biztosíték kikötésének. Ugyanez vonatkozik a törzskönyvre is, amellyel kapcsolatban a KÁSZF VIII.2. pontja egyértelműen kimondja, hogy azt a teljes tartozás megfizetéséig a hitelező őrzi. A vételi jog lejártá ezért nem érinti a törzskönyv birtoklására vonatkozó jogot.

[27] A felperes a törzskönyvre vonatkozóan az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását indítványozta, míg az I. rendű alperes nem terjesztett elő fellebbezési ellenkérelmet.

[28] A felperes fellebbezése az árfolyamkockázat körében megalapozott, ezt meghaladóan, valamint a II. rendű alperes fellebbezése alaptalan.

[29] Az elsőfokú bíróság ítéletében – egyebek mellett – a bejegyzett vételi jog, valamint az elidegenítési és terhelési tilalom törzskönyvből, forgalmi engedélyből és hatósági

nyilvántartásból való töröltetésére kötelezte az alpereseket. A felperes azonban erre vonatkozó kereseti kérelmet nem terjesztett elő, ilyet maga az elsőfokú bíróság sem ismertet az ítéletében, és a 2021. január 28-ai tárgyalási jegyzőkönyvből is megállapítható, hogy a felperes pusztán a törzskönyv kiadására kérte kötelezni az alpereseket – melynek okaként a vételi jog megszűnésére hivatkozott –, a fenti jogok törlésére irányuló keresete azonban nem volt. Ezt erősítette meg a felperes fellebbezési tárgyaláson tett nyilatkozata is.

[30] A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: r.Pp.) 215. §-a szerint a döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, illetőleg az ellenkérelmen. Az elsőfokú bíróság az elsőfokú eljárás ezen lényeges szabályának megsértésével kötelezte az alpereseket a vételi jog, valamint az elidegenítési és terhelési tilalom töröltetésére, ítéletét ezért az ítéltábla ebben a körben, a fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül hatályon kívül helyezte az r.Pp. 252. § (2) bekezdése alapján.

[31] Ezen túlmenően az elsőfokú bíróság betartotta az eljárási szabályokat, és a tényállást is túlnyomó részben helyesen állapította meg. Tévesen állítja a felperes, hogy a határozat indokolása formális lenne, az ugyanis megfelel az r.Pp. 221. § (1) bekezdésének, az elsőfokú bíróság részletekbe menően ismertette és értékelte a bizonyítékokat, jogi álláspontját valamennyi kereset kapcsán kellő mélységben kifejtette.

[32] Az ítéltábla annyiban szükségesnek tartja kiegészíteni az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat azt is rögzíti, hogy „A jelenlegi kamatviszonyok között a fenti devizanemekben fennálló tartozás után fizetendő kamat és kezelési költség mértéke alacsonyabb, mint a forintkölcsonök esetén, így a fenti devizákban fennálló tartozás esetén az aktuális törlesztő részlet mértéke alacsonyabb, mint egy hasonló, forintban fennálló tartozás esetén, ugyanakkor a deviza alapú kölcsönök az ügyfelekre nézve az alábbi jelentős kockázatokat is magukban hordozzák.”.

[33] A KÁSZF VIII.2. pontja „Elidegenítési és terhelési tilalom” alcím alatt az alábbiakat tartalmazza: „Adós tudomásul veszi, hogy a Gépjármű forgalmi engedélyébe, a közúti közlekedési nyilvántartásba a Hitelező elidegenítési és terhelési tilalmat jegyeztet be (korlátozó bejegyzés), amely mindaddig fennáll, amíg Adós meg nem fizette Hitelező felé Teljes tartozását. Adós tudomásul veszi, hogy a Gépjármű tulajdonjogát érintő korlátozás (elidegenítési, terhelési tilalom stb.) esetén a törzskönyv kizárólag a korlátozás jogosítottja részére adható ki, illetve a törzskönyv kiadása a korlátozás megszűnéséig, illetve a jármű tulajdonjogának változásáig a korlátozás jogosítottjának, tehát a Hitelezőnek a kérelmére felfüggeszthető. A Törzskönyvet a Teljes tartozás megfizetéséig Hitelező őrzi.”.

[34] Az így kiegészített tényállás alapján az elsőfokú bíróság ítélete érdemben felülbíráható volt.

[35] A szerződés létrejöttével kapcsolatban az ítéltábla osztja az elsőfokú bíróság érveit, melyekre megismétlésük nélkül pusztán utal az r.Pp. 254. § (3) bekezdése alapján.

[36] A fellebbezésben írtakra figyelemmel rámutat arra, hogy a felperes a 2017. január 30-án kelt beadványa II. pontjában azt állította ugyan, hogy a szerződést nem írta alá, személyes meghallgatása során (5.G.40.199/2020/18. számú jegyzőkönyv 4. oldal 3. bekezdése) azonban magáénak ismerte el az okiratban lévő aláírást. Nem kétséges tehát, hogy az okiratba foglalt tartalmú akaratnyilatkozatot megtette. Az I. rendű alperes képviselőjében nyilatkozatot tevő személy kiléte valóban nem volt megállapítható a bizonyítási eljárás eredményeként, de az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott az álképviselő nyilatkozatának utólagos jóváhagyásával kapcsolatos bírói gyakorlatra. Nincs jelentősége annak, hogy a megjelölt eseti döntések váltóperekben születtek, mert az ott kifejtett elvi megfontolások függetlenek a konkrét szerződéstípustól. Számos közzétett határozat ugyanakkor kifejezetten deviza alapú kölcsönszerződések létrejöttét állapítja meg hasonló érvek alapján (pl. BH2016. 83).

[37] Nincs jelentősége annak sem, hogy a perben nem lehetett megállapítani, hogy az I. rendű alperes képviselőjében ki írta alá az okiratot, ez az r.Ptk. 221. §-a szerinti álképviselő eljárásának utólagos jóváhagyását semmilyen módon nem gátolja. Az sem indokol ettől eltérő értelmezést, hogy a jogszabály a felperes által hangsúlyozottan az „aki” kifejezést használja.

[38] Elvi éllel mondta ki a Kúria a BH2018. 230 számú döntésben, hogy amennyiben a kölcsönszerződés aláírását követően a hitelező főkötelezettségének, a kölcsönösszeg folyósításának eleget tett, az adós pedig törlesztési kötelezettsége teljesítését megkezdte, tipikus esetben nem lehet megalapozottan arra hivatkozni, hogy a szerződés létre sem jött. A perbeli esetben nem volt vitás, hogy az I. rendű alperes a kölcsönt folyósította, a felperes a gépjármű tulajdonjogát megszerezte, a törlesztést megkezdte, így a szerződés létre nem jöttére nem hivatkozhat.

[39] Az árfolyamkockázattal kapcsolatban azonban nem osztja az ítéltábla az elsőfokú bíróság megállapításait. Helytállóan ismertette az elsőfokú bíróság az árfolyamkockázat feltárásával kapcsolatos jogszabályi előírásokat, valamint a Kúria jogegységi határozataiban és az EUB ítéleteiben megfogalmazott követelményeket, azonban tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes megfelelő tájékoztatást kapott.

[40] A perbeli esetben a fogyasztó tájékoztatása a szerződés részét képező KÁSZF V.4. pontjában és a külön okiratba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozatban szerepel. tanú2 II. rendű alperes fellebbezésében hivatkozott tanúvallomásának nem volt érdemi jelentősége, mert – amint arra az elsőfokú bíróság is rámutatott az ítéletében – csak általánosságban tudott nyilatkozni, a felperesre nem emlékezett.

[41] A kockázatfeltáró nyilatkozat részletesen bemutatja az árfolyamkockázat fogalmát és mechanizmusát, azaz azt, hogy a tartozás összegét devizában tartják nyilván, de forintban teljesítendő, így az adós fizetési kötelezettsége a forint svájci frankhoz viszonyított árfolyamának alakulásától függ. Ezzel azonban még nem tesz eleget az EUB és a Kúria által megfogalmazott követelményeknek.

[42] A C-227/18. számú végzés 33. pontja értelmében a 93/13/EGK irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van többek között az információs szintje tekintetében, ezért a szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazásának, és következésképpen az átláthatóságnak az ugyanebben az irányelvben előírt követelményét kiterjesztő módon kell érteni.

[43] Az átláthatóság követelménye ezért a C-51/17. számú ítélet értelmében arra kötelezi a pénzügyi intézményeket, hogy elegendő tájékoztatást nyújtsanak a kölcsönfelvevők számára ahhoz, hogy ez utóbbiak tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak. E tekintetben e követelmény magában foglalja, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is (78. pont).

[44] A Kúria felperes által is helyesen hivatkozott újabb gyakorlata a fentieknek megfelelően annak tulajdonít kiemelkedő jelentőséget, hogy a tájékoztatásból az átlagos fogyasztó számára világosan és egyértelműen kitűnik-e, hogy gazdasági helyzetét rendkívül súlyosan érintheti az árfolyamkockázat (BH2021. 141. számú döntés). Helytállóan mutatott rá ítéletében az elsőfokú bíróság arra, hogy az árfolyamok változását befolyásoló gazdasági törvényszerűségekről, pénzügyi összefüggésekről nem kellett a fogyasztót tájékoztatni. Nem felel meg azonban a tájékoztatás az EUB döntéseiben megjelenő követelményeknek, ha abból nem tűnik ki a tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének a futamidő alatt is bekövetkezhető valós lehetősége és az, hogy ennek következtében az adós helyzete gazdaságilag nehezen viselhetővé is válhat.

[45] Nem annak volt ezért jelentősége, hogy a felperes által hivatkozott „korlátlan” kifejezés szerepel-e a tájékoztatásban. Amint arra a C-228/17. számú végzésében rámutatott az EUB, megfelel a világos és érthető megfogalmazás követelményének az a devizaalapú kölcsönszerződés, amely úgy terheli a fogyasztóra az árfolyamkockázatot, hogy nem figyelmezteti kifejezetten arra, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, ha a tájékoztatás alapján a fogyasztó értékelni tudja az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.

[46] A perbeli tájékoztatás azonban az árfolyamkockázat mechanizmusának bemutatásán túlmenően nem tartalmaz a fogyasztót terhelő súlyos pénzügyi következmények kockázatára vonatkozó figyelemfelhívást. A kockázatfeltáró nyilatkozat utal ugyan arra, hogy az árfolyamváltozás a fogyasztó számára „jelentős kockázatot” jelent, de annak tartalmát, valódi jelentőségét nem bontja ki. A szöveg egyenrangú lehetőségként utal az adós terheinek esetleges növekedésére és csökkenésére („így a fizetendő törlesztőrészek nagysága is növekszik vagy csökken”), ami nem alkalmas arra, hogy felhívja a fogyasztó figyelmét a számára súlyos gazdasági következmények bekövetkezésének reális lehetőségére. A Kúria a BH2021. 141 számú döntésében hasonló jellegű megfogalmazás kapcsán jutott arra a következtetésre, hogy az EUB C-227/18. számú végzése értelmében nem megfelelő az adott tájékoztatás, ha az csupán annyit tartalmaz, hogy az árfolyamváltozás a hitelszolgálatot egyaránt növelheti és csökkentheti.

[47] A Gfv.VII.30.315/2020/5. számú ítéletben ugyanígy nem találta megfelelőnek a Kúria a kockázatfeltárást, ami „lényegében arra terjedt ki, hogy az árfolyam a fogyasztó javára és terhére is változhat”. Ez utóbbi döntést a Kúria a Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatban hatályában fenntartotta.

[48] A kockázatfeltáró nyilatkozathoz képest a szerződés V.4. pontja sem tartalmaz érdemi többlet tájékoztatást, hiszen az is csak arra utal, hogy az árfolyamváltozás hatást gyakorol a fizetendő törlesztőrészek nagyságára, ami esetlegesen kockázatokat, árfolyamveszteséget okozhat.

[49] Az okiratok tartalmából ezért a felperes megállapíthatta ugyan, hogy a szerződés svájci frank alapú, ugyanakkor kellően gondos és körültekintő eljárás mellett is legfeljebb arról lehetett tudomása, hogy az ügyletnek árfolyamkockázata van. Az I. rendű alperes azonban az árfolyamkockázat valós voltára, súlyára nem hívta fel a figyelmet, a szerződésből nem tűnik ki az esetleges jelentős tehernövekedés veszélye. Ebből következően pedig az árfolyamkockázat mibenléte, törlesztőrészekre gyakorolt hatása nem volt világos, és nem volt érthető a fogyasztó számára.

[50] Mivel a tájékoztatás tartalmilag nem volt megfelelő, nem volt érdemi jelentősége annak, hogy azt megfelelő időben nyújtotta-e az I. rendű alperes.

[51] Az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses rendelkezések tisztességtelensége így érdemben vizsgálható a 93/13/EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdése és a 2/2014. Polgári jogegységi határozat III.1. pontja értelmében, függetlenül az r.Ptk. 209. § (4) bekezdésének szerződéskötéskor hatályban volt szövegétől.

[52] A vizsgálat ezen második lépcsőjében – és nem az átláthatóság vizsgálata során – vehette figyelembe az ítéltábla az EUB C-776/19. számú ítéletének felperes által

hivatkozott megállapítását, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó feltételek a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idézhetnek elő a fogyasztó kárára, amennyiben a szolgáltató az átláthatóság követelményét a fogyasztóval szemben tisztelőt tartva nem számíthatott észszerűen arra, hogy ez utóbbi az egyedi megtárgyalást követően elfogadja az ilyen szerződési feltételekből eredő aránytalan árfolyamkockázatot (5. pont).

[53] A perbeli esetben a jelentős információs fölényben lévő I. rendű alperes úgy terhelte egyoldalúan a teljes árfolyamkockázatot a fogyasztóra, hogy utóbbi nem volt tisztában azzal, valójában milyen terheket vállal, továbbá – a hitelezővel ellentétben – nincsenek érdemi lehetőségei a kockázatok csökkentésére. A felperes számára jelentős érdeksérelmet okozott az, hogy megfelelő tájékoztatás hiányában nem mérhette fel az árfolyamváltozás bekövetkezésének lehetőségét, annak fizetési kötelezettségeire és anyagi helyzetére gyakorolt hatását, ennek következtében pedig olyan egyensúlytalanság alakult ki a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben, ami a r.Ptk. 209/A. § (2) bekezdése értelmében tisztességtelennek minősül.

[54] Az árfolyamkockázatot az adósra hárító rendelkezés tisztességtelensége a teljes szerződés semmisségéhez vezet a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozat I. pontja és az r.Ptk. 239. § (2) bekezdése alapján, mert a főszolgáltatást meghatározó rendelkezés hiányában a szerződés nem teljesíthető.

[55] Mivel az érvénytelenség jogkövetkezménye, a lehetséges elszámolás módszere és számszaki eredménye vitás, és az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontja folytán ebben a kérdésben nem foglalt állást, az ítéltábla az érvénytelenség jogkövetkezményeit nem vonhatta le, pusztán közbenső ítélettel állapította meg a szerződés érvénytelenségét az r.Pp. 253. § (2) bekezdése és a 213. § (3) bekezdése alapján.

[56] Alaptalan a II. rendű alperes fellebbezése a törzskönyv kiadására kötelező elsőfokú ítéleti rendelkezéssel szemben.

[57] A Kúria a 2/2020. Polgári jogegységi határozatban kifejtette, hogy gépjárművásárlási célú kölcsönügyletekkel kapcsolatban elterjedt szerződéses megoldás – a hitelező javára szóló vételi jog, valamint annak biztosítására elidegenítési és terhelési tilalom előírásán túlmenően – az a további kikötés, amely a hitelezőt feljogosítja a finanszírozott gépjármű törzskönyvének birtoklására. Ez utóbbi rendelkezés az ismertté vált szerződéses konstrukciókban két, egymástól jól elhatárolható szabályozási módszerrel fordul elő. Az egyik, a gyakorlatban tipikusnak tekinthető esetben a hitelezőnek a törzskönyv birtoklásához való joga – a felek között a kölcsönszerződés mellett létrejött külön megállapodások, jellemzően vételi jogot alapító szerződés, adásvételi szerződés szerint – kizárólag a javára kikötött vételi jogot, illetve az ahhoz kapcsolódó elidegenítési és terhelési tilalmat biztosító járulékos jog, ennél fogva a biztosított jog gyakorlása nélkül, járulékos jellege szerint maga is

megszűnik a vételi jog megszűnésével. A hitelezési gyakorlatban jóval ritkábban előforduló további – a bíróságok által nem egységesen megítélt – esetekben a törzskönyv visszatartásának joga önálló, más biztosítékhoz nem tapadó biztosítékként jelenik meg azáltal, hogy a felek megállapodása szerint a hitelező a teljes kölcsöntartozás megfizetéséig jogosult a finanszírozott gépjármű törzskönyvének birtoklására.

[58] Ez utóbbi megoldás kapcsán mondja ki a jogegységi határozat, hogy gépjármű vásárlásának finanszírozására kötött kölcsönszerződés atipikus biztosítékként is érvényesen kiköthető a hitelező javára a törzskönyv birtokban tartásának joga a teljes kölcsöntartozás visszafizetéséig, amennyiben a felek kölcsönszerződéséből, illetve a részévé vált általános szerződési feltételekből egyértelműen kitűnik, hogy a törzskönyv birtokban tartásának joga a kölcsönszerződés önálló biztosítékául szolgál.

[59] Ebből következően helytállóan vizsgálta az elsőfokú bíróság, hogy a perbeli esetben a hitelező törzskönyv birtoklására vonatkozó joga önálló biztosíték-e, vagy csupán a vételi jog, valamint az elidegenítési és terhelési tilalomhoz kapcsolódó járulékos jogosultság. A hitelező ugyanis csak az előbbi esetben tagadhatja meg a tartozás teljes kiegyenlítéséig a törzskönyv kiadását. Osztja az ítéltábla az elsőfokú bíróság következtetéseit is, melyek a szerződés szövegén alapulnak, a II. rendű alperes alaptalanul hivatkozott iratellenes megállapításokra.

[60] A KÁSZF az „Elidegenítési és terhelési tilalom” alcímet viselő VIII.2. pontjában tartalmazza a törzskönyv birtoklására vonatkozó szabályokat. Ezek kifejezetten a gépjármű tulajdonjogát érintő korlátozás – külön kiemelve az elidegenítési és terhelési tilalmat – esetére írják elő a törzskönyv biztosítéki szerepét. A szöveg értelmében a törzskönyv a korlátozás megszűnéséig kizárólag a korlátozás jogosultja részére adható ki. A szerződés szövegéből tehát kétséget kizáróan kitűnik, hogy a felek a törzskönyv hitelező általi birtoklásának jogát nem önálló biztosítékként kötötték ki, hanem kifejezetten az elidegenítési és terhelési tilalom esetére, annak fennálltaig, annak jogosultja javára. Nem teszi önállóvá a biztosítékot az sem, hogy a törzskönyvet a teljes tartozás megfizetéséig a hitelező őrzi, hiszen a felek az elidegenítési és terhelési tilalmat is – a vételi joghoz igazodóan – a tartozás teljes kiegyenlítéséig kívánták fenntartani.

[61] Az opciós szerződés 3. pontja is ezzel egyező kikötéseket tartalmaz, ami még egyértelműbbé teszi, hogy nem önálló biztosítékról van szó, hanem az elidegenítési és terhelési tilalomhoz kapcsolódó, járulékos korlátozásról. Maga az elidegenítési és terhelési tilalom sem önálló biztosíték, és az r.Ptk. 114. § (2) bekezdése alapján nem is lehet az, célja ugyanis a hitelező dologra vonatkozó jogának, a vételi jognak a biztosítása. Mivel a KÁSZF VIII.1. pontja és az opciós szerződés által alapított vételi jog nem vitásan megszűnt, az ahhoz kapcsolódó járulékos jogosultságok is megszűntek, az alperesek nem tagadhatják meg a törzskönyv kiadását.

[62] A Fővárosi Ítéltábla ezért az elsőfokú bíróság ítéletének a törzskönyv kiadására vonatkozó rendelkezését helybenhagyta az r.Pp. 253. § (2) bekezdése alapján, a kereseti kérelmen túlterjeszkedő rendelkezést az r.Pp. 252. § (2) bekezdése alkalmazásával hatályon kívül helyezte, egyebekben pedig az r.Pp. 253. § (2) bekezdése szerint – a perköltségre is kiterjedően – megváltoztatta az elsőfokú bíróság ítéletét, és közbenső ítéletet hozott.

[63] Az eljárás további menetében az r.Ptk. 237. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a teljes érvénytelenség jogkövetkezményét kell levonnia az elsőfokú bíróságnak.

[64] Az ítéltábla a fentiekre figyelemmel mellőzte az elsőfokú bíróság ítéletének perköltségre vonatkozó rendelkezését is. A törzskönyv kiadására vonatkozó kereset érdemi elbírálása folytán ebben a körben kötelezte az alpereseket – az r.Pp. 82. § (1) bekezdése alapján egyetemlegesen – az elsőfokú és az alaptalanul fellebbező II. rendű alperest a másodfokú perköltség megfizetésére. Ebben a részben nem volt meghatározható a per tárgyának értéke, így az ítéltábla a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányosan határozta meg az ügyvédi munkadíjat az elsőfokú eljárás esetében a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdése, a fellebbezési eljárásra nézve pedig az (5) bekezdés alapján. A le nem rótt kereseti illeték megfizetésére az alperesek a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján kötelesek.

[65] Az ezt meghaladó részben az ítéltábla csak megállapította a másodfokú eljárásban felmerült perköltséget és a le nem rótt fellebbezési illeték összegét a 4/2009. (XII. 14.) PK vélemény II.3. pontja alapján azzal, hogy a perköltség viseléséről az elsőfokú bíróságnak az eljárást befejező határozatában kell döntést hoznia. A felmerült perköltség a peres felek jogi képviselőinek a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése szerinti ügyvédi munkadíja, amelynek megállapítása során az ítéltábla figyelemmel volt a másodfokú eljárás kisebb munkaterhére, és arra, hogy az alperesek a fellebbezési tárgyaláson nem jelentek meg, az I. rendű alperes pedig nyilatkozatot sem tett a másodfokú eljárásban.

Budapest, 2022. február 23.

dr. Buglyó Gabriella s.k.

a tanács elnöke

dr. Csonka Balázs s.k.

dr. Szunyogh Zsófia s.k.

előadó bíró

bíró

A kiadmány hiteléül: